

Heerlen

De heer S. Jacobs,
Alhier

Heerlen,
24 januari 2025

Documentnummer
249827

Onderwerp
Beantwoording vragen ex. art. 33 RvO.

Geachte heer Jacobs,

Naar aanleiding van uw vragen d.d. 9 januari 2025 inzake het gebruik van AI en drones bij handhaving delen wij u het volgende mede.

Uw toelichting op de vragen

In het Limburgs Dagblad van vandaag lezen wij dat Heerlen AI en drones wil gaan gebruiken bij controles of burgers en ondernemers zich aan de regels houden. Het doet onze fractie een beetje denken aan het Boek van George Orwell "1984". Ten aanzien van het gebruik van moderne technologieën zoals kunstmatige intelligentie (AI) en drones voor handhaving maken wij ons zorgen over de mogelijke impact op de privacy van burgers en ondernemers, evenals het risico op misbruik of onrechtmatige toepassing van deze technologieën.

Vraag 1

Welke vormen van AI en drones worden momenteel door de gemeente Heerlen ingezet of overwogen bij controles en handhaving?

Antwoord vraag 1

AI wordt bij toezicht en handhaving Omgevingsrecht nog niet ingezet, maar er wordt wel over nagedacht om AI op een aantal manieren in te zetten:

- De inzet van AI wordt overwogen bij o.a. de beoordeling van bodemrapportages. Daarbij kunnen de meetwaarden in de rapportages door AI getoetst worden aan grenswaarden. Op basis van deze beoordeling kan AI vervolgens een conceptmemo opstellen over de rapportage. Na controle door een medewerker kan de vervolgens rapportage goed- of afgekeurd worden.
- Een tweede toepassing die overwogen wordt voor de inzet van AI is het toetsen van situaties van het bestemmingsplan/Omgevingsplan. AI kan dan nagaan in hoeverre voldaan wordt aan de voorschriften. Ook hierbij is een controle door een medewerker van belang.

- In algemene zin wordt AI overwogen wordt bij het opstellen van planningen en formulieren die gebruikt worden bij het uitvoeren van controles. En ook van beleidsstukken, zoals het Handhavingsuitvoeringsprogramma 2025 zelf al beschrijft.

De inzet van drones heeft tot nu toe op twee verschillende soorten manieren/wijzen plaatsgevonden:

- Bij een tweetal grote handhavingscasussen zijn tijdens handhavingsacties met een drone gedetailleerde luchtfoto's gemaakt. Doordat de drone de locatie nauwkeurig vastlegt, is het daarna mogelijk om deze foto te koppelen aan kaartmateriaal, zoals bijvoorbeeld de Kadasterkaart en het bestemmingsplan. Hiermee kan nauwkeurig getoetst worden in hoeverre de situatie voldoet aan de voorschriften én is het mogelijk om de ontwikkeling op een terrein over een tijdsperiode te volgen.
- Bij een andere situatie is de toestand van een monumentaal pand zowel van binnen als van buiten gedetailleerd vastgelegd. Op basis van deze beelden is een 3D-model gegenereerd. Dit biedt de mogelijkheid om op een later moment de toestand van het pand zichtbaar te maken.

Vraag 2

Op welke specifieke gebieden of bij welke soorten controles worden deze technologieën toegepast?

Antwoord vraag 2

De inzet vindt plaats in situaties waarbij het van belang is om de situatie ten tijde van een handhavingsactie/controle goed vast te leggen of voor te bereiden.

Vraag 3

Welke wettelijke grondslag gebruikt de gemeente voor de inzet van AI en drones bij handhaving?

Antwoord vraag 3

Op basis van art. 5:13 en 5:15 van de Algemene wet bestuursrecht mag een toezichthouder gebruik maken van middelen die hem/haar ondersteunen bij de uitvoering van de toezichthoudende taak.

Vraag 4

Op welke manier worden de principes van proportionaliteit en subsidiariteit gewaarborgd bij het gebruik van deze technologieën?

Antwoord vraag 4

De inzet van toezichtbevoegdheden en handhavingsinstrumenten te allen tijde evenredig moet zijn. Er wordt een afweging gemaakt in hoeverre de inzet van AI en drones bijdraagt aan een betere, completere en snellere opbouw van informatie.

Bij repeterende handelingen (zoals het beoordelen van bodemrapportages) leidt de inzet van AI tot een verbetering van het proces omdat de medewerker zijn/haar tijd kan besteden aan de inhoudelijke toetsing van de rapportage.

Drones worden ingezet in omvangrijke, complexe en/of onoverzichtelijke situaties, waarbij een compleet en duidelijk beeld bijdraagt aan een goede beeldvorming en verslaglegging. Anders dan de kop van het artikel in dagblad De Limburger doet vermoeden, worden drones pas ingezet als er duidelijke indicaties zijn dat er (mogelijk) sprake is van overtreding van wet- en regelgeving. De drones worden ingezet om situaties met (mogelijke) overtredingen vast te leggen, niet om ze op te sporen.

Vraag 5

Hoe wordt de privacy van burgers en ondernemers gegarandeerd bij het inzetten van AI en drones?

Antwoord vraag 5

Voor AI is deze vraag niet in algemene zin te beantwoorden omdat dit actueel nog niet wordt ingezet.

Bij opnames door drones wordt het opnamegebied beperkt tot het perceel waar de toezichtcontrole betrekking op heeft. De betrokkenen (eigenaren/gebruikers) van het perceel worden vooraf geïnformeerd over de inzet van de drone. Hierbij wordt tevens vermeld dat de opnames ter beschikking gesteld worden. Over het algemeen wordt de toegevoegde waarde van de inzet van een drone voorzien. Het beschikbaar stellen van de opnames wordt zeer op prijs gesteld omdat hiermee zowel de gemeente als de betrokkenen over dezelfde informatie van hetzelfde moment beschikken. Daarbij moet worden opgemerkt dat de drones bij het maken van overzichtsfoto's op zeer grote hoogte vliegen. Personen komen daardoor niet herkenbaar in beeld.

Vraag 6

Welke maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat verzamelde gegevens uitsluitend voor legitieme doeleinden worden gebruikt en niet voor andere doeleinden worden hergebruikt?

Antwoord vraag 6

Voor AI is deze vraag niet in algemene zin te beantwoorden omdat dit actueel nog niet wordt ingezet.

De opnames (luchtfoto's) van de drone zijn enkel te bekijken via de afgeschermdde omgeving van de gemeente Heerlen. De bijbehorende 3D-beelden kunnen alleen bekeken wordt via een online omgeving die enkel toegankelijk is met een persoonlijke toegangscode met bijbehorend wachtwoord.

Vraag 7

Wordt er gebruik gemaakt van anonimiseringstechnieken om persoonsgegevens te beschermen?

Antwoord vraag 7

Dit is momenteel niet aan de orde aangezien er geen toepassingen zijn waar gewerkt wordt met persoonsgegevens.

Vraag 8

Welke protocollen of richtlijnen zijn opgesteld om misbruik van AI en drones te voorkomen, zowel door medewerkers van de gemeente als door externe partijen?

Antwoord vraag 8

Voor AI is deze vraag niet in algemene zin te beantwoorden omdat dit actueel nog niet wordt ingezet.

De dronevluchten worden uitgevoerd door een gecertificeerd bedrijf dat beschikt over de benodigde toestemmingen en vergunningen. De drone-opnames worden beschikbaar gesteld als luchtfoto in een kaartviewer. De rechten hiervan zijn beperkt tot het betrokken team. Voor het raadplegen daarvan geldt dat de betrokken medewerkers handelen conform de afgelegde eed of belofte. Wij hebben er geen invloed op hoe externe partijen, zoals bijvoorbeeld de betrokkenen (eigenaren/gebruikers), omgaan met het beschikbaar gestelde materiaal.

Vraag 9

Wordt het gebruik van deze technologieën periodiek geëvalueerd door een onafhankelijke partij?

Antwoord vraag 9

Dit is op dit moment niet aan de orde. De luchtfoto's die door de drone gemaakt worden, zijn vergelijkbaar met de luchtfoto's die bijvoorbeeld beschikbaar gesteld worden door de bedrijven die kaartmateriaal beschikbaar stellen.

Vraag 10

Worden burgers en ondernemers vooraf geïnformeerd over het gebruik van drones of AI bij controles? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Antwoord vraag 10

Voor AI is deze vraag niet in algemene zin te beantwoorden omdat dit actueel nog niet wordt ingezet. Bij de inzet van drones worden betrokkenen in de omgeving geïnformeerd over mogelijke geluidsoverlast. Zie tevens het antwoord op vraag 5. Daarbij wordt er ook op gewezen dat bij de luchtfoto of 3D-modellering geen gezichten of delen van omliggende percelen in beeld worden gebracht.

Vraag 11

Zijn de algoritmes en beslismodellen van AI-systemen openbaar of toetsbaar door onafhankelijke deskundigen?

Antwoord vraag 11

Dit is momenteel nog niet aan de orde omdat AI nog niet wordt ingezet.

Vraag 12

Heeft de gemeente Heerlen plannen om het gebruik van AI en drones verder uit te breiden? Zo ja, op welke wijze wordt daarbij rekening gehouden met privacy- en veiligheidsrisico's?

Antwoord vraag 12

Een werkgroep verkent momenteel de mogelijkheden en risico's van AI gebruik voor de gehele organisatie.

Bij het gebruik van nieuwe technologie waar persoonsgegevens worden verwerkt werken wij conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming en AI Verordening.

Vraag 13

Hoe betreft het college de gemeenteraad, ondernemers en burgers bij besluiten over het gebruik van deze technologieën?

Antwoord vraag 13

Zoals in de Begroting 2025 vermeld zijn we ons bewust van de mogelijke risico's en zullen daarom zorgvuldig en verantwoord te werk gaan, met aandacht voor controle en een goed evenwicht tussen wat we willen, kunnen en mogen. Hierbij houden we ons aan alle wettelijke en ethische regels, met nadruk op transparantie, privacy, cyberveiligheid en ethiek. De gemeenteraad heeft hierin een belangrijke toezichthoudende rol. De raad zal regelmatig geïnformeerd worden over van de voortgang en betrokken worden bij belangrijke beslissingen. Natuurlijk worden deze inzichten ook gedeeld met onze inwoners en ondernemers.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,
namens dezen
de burgemeester,
drs. R. Wever

Deze brief is digitaal ondertekend en daarom staat er geen handtekening onder.